

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

- **М.С. Сапожник**, магістр, 6-го курсу, 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227«Фізична терапія, ерготерапія»
 - **Н.А. Добровольська**, д. психол. н, доц. зав. каф.,
 - **Е.В. Горова**, к.мед.н.,доц.
 - **А.В. Кравченко**, виклад.
 - **Е.В. Сколота**, виклад.
 - **М.М. Ястребов**, к. пед. н., доц.
- *Таврійський національний університет ім. В.І.Вернадського, м. Київ, Загальноузівська кафедра фізичного виховання, спорту і здоров'я людини*

На сьогоднішній день одним з ключових понять, яке використовують сучасні дослідники для характеристики процесів світового розвитку є глобалізація.

Появу терміну «глобалізація» пов'язують з ім'ям американського дослідника Теодора Левітта, який у статті «Глобалізація ринків», опублікованій у журналі «Гарвард бізнес ревью» у 1983 році, позначив ним феномен злиття ринків окремих продуктів, які виробляються великими багатонаціональними корпораціями. Походження його пов'язане з латинським терміном «глобус», що означає Земля, земна куля.

Сучасна глобалізація – при всіх особливостях її змісту, специфічних властивостях, характеристиках – представляє собою певну нову сходинку в подальшій універсалізації всесвітньої історії людства та земної цивілізації. Сучасна економічна енциклопедія трактує глобалізацію так: глобалізація як категорія відображає процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних кордонів і з 60-х років минулого століття набуває форм постійного і неухильно зростаючого переплетення національних економік.

Соціологія розглядає нове явище під таким кутом зору, в якому відкривається його вплив на подальший розвиток соціальної реальності, на умови та можливості для самореалізації в ній особистості, соціальних груп і суспільства у цілому.

У сучасній науковій літературі поняття «глобалізація» використовується в двох основних значеннях - як об'єктивна тенденція сучасного світового розвитку і як реальний багатоплановий процес.

Парадигми глобалізації за голландським дослідником Яном Пітерсом:

- «**зіткнення цивілізацій**» – фрагментація світу неминуха через існуючі цивілізаційні відмінності, що беруть корені в культурній (у першу

чергу в расових і національних особливостях) диференціації, тому західній цивілізації, як стверджує автор концепції Самюель Хантінгтон, необхідно бути готовою дати відсіч можливому альянсу ісламських і конфуціанських держав;

- «макдональдизація» – гомогенізація культур, яка здійснюється транснаціональними корпораціями, відбувається під прапором модернізації (вестернізації, європеїзації, американізації і т. д.);
- «гібридизація» – широкий спектр міжкультурних взаємодій, що приводять як до взаємозбагачення, так і до виникнення культурних традицій.

Серед найбільш впливових шкіл варто виділити наступні:

- Класична школа, представники: Р. Робертсон, І. Валлерстайн, Д. Хелд, С. Хантінгтон та інші.
- Школа трансформістів, представники: Е. Гідденс, У. Бек, Д. Розенау, О. Білорус та інші.
- Школа гіперглобалістів, представник: К. Омас.
- Школа скептиків, представлена Дж. Томпсоном

Дослідники виділяють чотири основні підходи до визначення поняття «глобалізація»:

- Перший: глобалізація – процес зміцнення зв'язків між найвіддаленішими куточками планети.
- Другий: глобалізація – процес поширення по всій планеті єдиних, спільних для всього людства технологій, культури, ідей, ціннісних орієнтацій, способу життя, поведінки тощо.
- Третій: глобалізація – виникнення спільних для світового співтовариства проблем, зокрема, економічних, політичних, екологічних та ін.
- Четвертий: глобалізація – процес зростання спільних вселюдських інтересів у всіх сферах людського буття, породжуваних збільшенням взаємозв'язків та взаємозалежності країн і народів.

У своєму розвитку процес глобалізації пройшов три основних етапи:

- перший етап: XVI-XIX ст. – епоха становлення індустріальної цивілізації;
- другий етап: перша половина XX століття – епоха становлення імперіалізму;
- третій етап: друга половина XX століття – епоха краху колоніальної системи імперіалізму і формування основ постіндустріального суспільства.

На початку XXI ст. панівною течією на заході була неоліберальна течія. Тому еволюція західних поглядів на процес неоліберальної глобалізації відбувається через зіставлення поглядів щодо механізмів глобалізації, її методів, темпів і наслідків, господарської ролі національних держав, що змінюється, перспектив і проблем формування глобального ринку, його відмінності від національного становлення нових центрів прийняття рішень у світовому господарстві та можливостей їх регулювання.

Провідні теоретики є І. Валлерстайн, М. Арчер, Р. Робертсон, М. Фезерстоун, А. Аппадурі, Б. Тернер, Л. Склер, О. Іанні, М. Уотерс, А. Аппадурі, У. Бек, Е. Гідденс та інші.

Перші детально опрацьовані теоретичні моделі глобалізації були створені в 1980-х – 1990-х роках на концептуальній межі між конкуруючими формами дискурсу: дискурсом світової системи і власне дискурсом глобалізації.

На думку І. Валлерстайна важливим фактором виникнення глобалізації є капіталізм. Проте формуванню єдиного всесвітнього капіталістичного ринку реально перешкоджає наявність державних кордонів, а це, у свою чергу, свідчить про те, що капіталізм будь-що намагатиметься суттєво обмежити державний суверенітет.

Ентоні Гідденс у своїх роботах 80-90 років аналізував соціальні зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві або суспільстві модерну. Згідно Гідденсу, епоха модерну охоплює приблизно останні 200 років історії країн Заходу, тобто вона починається на рубежі 18-19 століть.

Е. Гідденс визначає глобалізацію як інтенсифікацію „загальносвітових соціальних відносин, які пов’язують окремі локальності таким чином, що локальні події визначаються подіями, які відбуваються за багато миль від них, і навпаки”. Вчений розглядає глобалізацію як безпосереднє продовження модернізації, вважаючи, що сучасності внутрішньо притаманна глобалізація.

Глобалізація, на думку У. Бека, означає “не пов’язані кордонами повсякденні дії в різних вимірах економіки, інформації, екології, техніки, транскультурних конфліктів і громадянського суспільства”.

У. Бек об’єднує під спільною назвою “глобалізація” процеси у сферах політики, економіки, культури, екології тощо, які, на його думку, вони володіють власною внутрішньою логікою і не менші один від одного.

Висновки

- Існує дефіцит робіт, у яких би на широкому історико-політологічному матеріалі систематизувались і обґрунтовувались концепції глобалізації;
- на початку 80-х рр. термін „глобалізація” став фігурувати як базовий елемент різних концептуальних побудов;
- виділяють три наукові школи: гіперглобалісти, трансформаціоналісти та скептики;
- глобалізація є результатом розгортання інформаційної революції і пов’язана з безпрецедентним розвитком інформаційних та комунікаційних технологій;
- позитивні наслідки: підвищення ліквідності капіталу, підвищення швидкості інформації, зниження ймовірності початку війни, доступність інноваційних засобів, спрощення бізнесу та підприємництва;
- негативні наслідки: надмірна залежність однієї країни від інших, безробіття, збільшення нелегальної імміграції.